

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ И ПРОБЛЕМЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ И ПЕРЕВОДУ

Сборник научных статей

Минск
РИВШ
2017

УДК 378:80(061.3)

ББК 74.58:81

М 43

Рекомендовано
кафедрой иноязычного речевого общения
УО «Минский государственный лингвистический университет»
(протокол № 9 от 27 апреля 2017 г.)

Редакционная коллегия:
кандидат филологических наук *М. Г. Богова* (отв. ред.);
кандидат филологических наук *Т. В. Бусел*;
кандидат педагогических наук *Н. П. Грицкевич*

Рецензенты:
профессор кафедры истории и грамматики английского языка
Минского государственного лингвистического университета,
доктор филологических наук *Д. Г. Богусевич*;
доцент кафедры межкультурной экономической коммуникации
Белорусского государственного экономического университета,
кандидат филологических наук *Н. П. Могиленских*

Межкультурная коммуникация и проблемы обучения иностранному
М43 языку и переводу : сб. науч. ст. / редкол.: М. Г. Богова (отв. ред.),
Т. В. Бусел, Н. П. Грицкевич. – Минск : РИВШ, 2017. – 276 с.
ISBN 978-985-586-027-4.

В сборник включены материалы докладов и выступлений участников круглого стола по вопросам профессионально ориентированного обучения межкультурной коммуникации. Представлен широкий спектр общих и частных лингвистических исследований, рассматриваются проблемы профессионально ориентированного обучения иностранным языкам и переводу при подготовке специалистов в области лингвистического обеспечения межкультурной коммуникации.

Предназначен для научных работников, лингвистов, преподавателей, специализирующихся в области межкультурной коммуникации, аспирантов и студентов гуманитарных специальностей.

УДК 378:80(061.3)

ББК 74.58:81

ISBN 978-985-586-027-4

© Оформление. ГУО «Республиканский институт высшей школы», 2017

<i>Грицкевич Н. П., Шкред А. А.</i> Актуализация концепта «hotel» в современном русском и английском языках.....	106
<i>Егоров Н. В.</i> Переводческие организации в Беларуси и за рубежом: современность и перспективы развития.....	113
<i>Железнякова О. В.</i> Коммуникативно-когнитивный подход к обучению устной переводческой деятельности.....	118
<i>Железнякова О. В., Линкевич А. А.</i> Специфика осуществления авторского перевода поэтического произведения.....	129
<i>Казлоўская Н. Д., Станіслаўенка Г. Р., Крывальцэвіч А. В., Марчык М. У., Бабко А. У., Рэнтавіч І. В., Гецавіч Ю. С.</i> Выкарыстанне камп'ютарна-лінгвістычных рэсурсаў платформы <i>corpus.by</i> пры перакладзе кодэкса аб шлюбе і сям'і.....	137
<i>Каткова К. В.</i> Категория побудительности в контрастивном аспекте (на материале белорусского и немецкого языков).....	143
<i>Коньшова А. В.</i> Английский лимерик: поэзия нонсенса	153
<i>Любоха-Круглик И., Малыс О.</i> Действительность сквозь призму перевода.....	161
<i>Макарыч М. В.</i> Агульнатэхнічная лексіка і спосабы яе перакладу.....	172
<i>Максимович Д. А.</i> Проблема использования информационно-коммуникационных технологий в обучении устному переводу.....	179
<i>Науменко Н. П.</i> Особенности стратегии перевода интертекстуализмов в прессе.....	191
<i>Овсейчик Ю. В., Михайловская И. В.</i> Семантическая и грамматическая адаптации англицизмов во французском языке.....	202
<i>Почечуева О. С.</i> Семантико-прагматические аспекты англоязычных неологизмов	209
<i>Романова Л. П.</i> К вопросу об особенностях невербального поведения учителя на уроке иностранного языка.....	219
<i>Руденко Т. Н.</i> Особенности речевого портретирования в англоязычной победной речи.....	222
<i>Силицкая А. М.</i> Инокультурный контекст и условия его понимания... ..	230
<i>Сурунтович Н. В.</i> Соотношение словесного и фразового ударения в просодической системе английского языка и актуальность его преподавания.....	238
<i>Chilobrit D.</i> La motivation et la réflexion comme des parties intégrantes de la leçon d'aujourd'hui.....	244

Н.Д. КАЗЛОЎСКАЯ, Г.Р. СТАНІСЛАВЕНКА, А.В. КРЫВАЛЬЦЭВІЧ,
М.У. МАРЧЫК, А.У. БАБКОЎ, І.В. РЭЕНТОВІЧ, Ю.С. ГЕЦЭВІЧ
Мінск, АПП НАН Беларусі

ВЫКАРЫСТАННЕ КАМП'ЮТАРНА-ЛІНГВІСТЫЧНЫХ РЭСУРСАЎ ПЛАТФОРМЫ CORPUS.BY ПРЫ ПЕРАКЛАДЗЕ КОДЭКСА АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І

Для павышэння статусу беларускага языка, расшырэння межкультурнай камунікацыі перад Лабараторыяй распазнавання і сінтэзы рэчы ОІПІ НАН Беларусі была поставлена задача перавесці Кодекс о браке и семье с русскага языка на беларускі.

Перевод юридическага домена дае магчымасць выкарыстання кодэксаў Рэспублікі Беларусь на абодвух дзяржаўных мовах, а разпрацаваная метадыка апрацоўкі большых аб'ёмаў тэкста з дапамогай камп'ютэрна-лінгвістычных сервісаў платформы corpus.by (алгарытмы сістэмы праверкі правільнасці напісання слоў, статыстычнай і справочнай інфармацыі аб сімвалах у тэксце, статыстыкі прымянення прамвольных сімвольных паслядоўнасцей, пошуку і выправлення памылак у напісанні літар "у" і "ў") дазваляе рашаць праблемы навучэння пераводу студэнтаў вышэйшай школы.

Пераклад – адзін са старажытнейшых відаў дзейнасці чалавека. Магчыма, першымі перакладчыкамі былі жанчыны, якіх па звычаю выкрадалі мужчыны з чужых плямён. Яны вымушана вывучалі мову новых мужоў, а потым выступалі ў якасці перакладчыкаў.

У сваёй працы “Сучаснае перакладазнаўства” В.Н. Камісараў прадстаўляе пераклад як “від моўнага пасрэдніцтва, пры якім змест ... тэксту арыгінала перадаецца на іншую мову шляхам стварэння на гэтай мове камунікатыўна раўназначнага тэксту” [1, с. 411].

У нашай краіне, як вядома, назіраецца сітуацыя білінгвізму (двухмоўя), але ж некаторыя юрыдычныя дакументы дзяржаўнага ўзроўню друкуюцца толькі на рускай мове і не маюць беларускамоўнага варыянту. Для павышэння статусу беларускай мовы ў рэспубліцы, пашырэння міжкultурнай камунікацыі перад Лабараторыяй распазнавання і сінтэзу маўлення АПП НАН Беларусі была пастаўлена задача перакласці Кодэкс аб шлюбе і сям’і (КШС) з рускай мовы на беларускую.

Адпраўной кропкай выступіла неафіцыйная версія машыннага перакладу Кодэкса аб шлюбе і сям’і паводле сайту *etalonline.by* [2]. Каманда перакладчыкаў, карэктараў і рэдактараў Лабараторыі распазнавання і сінтэзу маўлення АПП НАН Беларусі вычытала перакладзены тэкст. На наступным этапе кодэкс быў дадаткова вычытаны з дапамогай праграмаў забеспячэння *corpus.by* [3], таксама распрацаванага супрацоўнікамі Лабараторыі распазнавання і сінтэзу маўлення АПП НАН Беларусі [4, с. 265–269]. А менавіта былі выкарыстаны алгарытмы сістэмы праверкі правільнасці напісання слоў, статыстычнай і даведачнай інфармацыі аб сімвалах у тэксце, статыстыкі ўжывання адвольных сімвольных паслядоўнасцей у электронным тэксце, пошуку і выправлення памылак у напісанні літар “у” і “ў”, распазнавання і

вылучэння ў тэксце амографаў. Пасля гэтага адбылася канчатковая апрацоўка тэксту (у тым ліку тэрміналагічная вычытка і моўная карэкцыя).

На кожным этапе працы над тэкстам перакладу дадзенага юрыдычнага дакумента сустракаліся свае праблемы і асаблівасці. Пры вычытцы машыннага перакладу з сайта *etalonline.by* супрацоўнікі сутыкнуліся з недакладным і недарэчным выкарыстаннем лексічных адзінак, якія прапаноўваў электронны перакладчык (руская лексема – пераклад машыннымі сродкамі – правільны пераклад): *этот – гэты – дадзены, лицо – твар – асоба, приложение – прыкладанне – дадатак, настоящий – сапраўдны – дадзены*. Для вырашэння гэтай праблемы быў створаны “Слоўнік спрэчных тэрмінаў КШС”, дзе размяшчаліся словы і словазлучэнні, якія вызывалі разнастайныя меркаванні і пытанні (табл. 1):

влечёт	цягне
иждивенец	утрыманец
исправительные работы	папраўчыя работы
лицо, личность	асоба
настоящий Кодекс	дадзены Кодэкс
общественные работы	грамадскія работы
приговор	прысуд
содержание детей	утрыманне дзяцей

Табл. 1. Вытрымкі са слоўніка спрэчных тэрмінаў КШС (рус./бел.)

На этапе вычыткі перакладу, апрацаванага сродкамі сэрвісаў *corpus.by*, пры агульнай колькасці сімвалаў у тэксце 433 030 (у тым ліку 101 унікальны) было знойдзена шмат памылак, патрабуючых да сябе пільнай увагі. Вынікі працы сэрвісаў прыведзены ніжэй (табл. 2–6):

(	Левая круглая дужка	319	... у сувязі з усынаўленнем (уда...
)	Правая круглая дужка	318	...чарэннем) (далее – усынаўленнем (1 адсутная дужка была дададзена ў арт. 86, цяпер іх 319 і 319 адпаведна)
с	Лацінская малая літара “СІ”	1	...з сужэнцаў, калі іншы з іх ... (заменена на кірылічную “с”)
і	Лацінская малая	1104	... органамі, якія рэгіструюць ... (пошукам

	літара “АЙ”		з улікам рэгістру заменена 1104 лацінскіх “i” на кірылічную “і”)
--	-------------	--	--

Табл. 2. Вынікі працы сэрвісу “Падлік частотнасці сімвалаў”

Частата	Словы пасля машыннага перакладу	Выпраўленыя словы
14	расходаў	выдаткаў
11	васемнаццаці	васямнаццаці
7	сужэнцаў	сужонкаў
6	усталёўваюцца	устанаўліваюцца
4	няпоўнагадовых	непаўналетніх
1	351 настоящего	351 дадзенага

Табл. 3. Вынікі працы сэрвісу “Падлік частотнасці слоў”

Магчыма, патрэбна пісаць “ў”:

Сустрэлася “а у”:	... правамі, або адмоўнага уплыву на паводзіны дзяцей ...	(“у” пасля галоснай “а” без знакаў прыпынку)
Сустрэлася “і у”:	... у горадзе ці установай, у якой знаходзіцца ...	(“у” пасля галоснай “і” без знакаў прыпынку)
Сустрэлася “і у”:	... на ўмовах і у парадку, прадугледжаных ...	(“у” пасля галоснай “і” без знакаў прыпынку)

Табл. 4.1. Вынікі працы сэрвісу “Праверка правапісу “ў””

Магчыма, патрэбна пісаць “у”:

Сустрэлася “д ў”:	... суд ўлічвае, хто з бацькоў ...	(“ў” пасля зычнай “д” без знакаў прыпынку)
Сустрэлася “ў ў”:	... звестак пра ўсынавіцеляў ў запіс акта аб ...	(“ў” пасля зычнай “ў” без знакаў прыпынку)
Сустрэлася “ – ў”:	... аб заключэнні шлюбу – ў дачыненні да шлюбу ...	(“ў” пасля знака прыпынку не існуе)

Табл. 4.2. Вынікі працы сэрвісу “Праверка правапісу “ў””

Амограф	Варыянты націску	Тып і колькасць амографаў	Кантэксты	Слоўнік
мае	мае’ ма’е	розныя часціны мовы, 7	Асоба, якая мае права на атрыманне аліментаў ...	SBM 1987
шляхам	шля’хам шляха’м	адна парадыгма, 3	... клопат аб сям’і шляхам стварэння ўмоў для ...	SBM 1987
бацькамі	ба’цькамі бацька’мі	адна часціна мовы, 9	... забеспячэнні, вяртаюцца бацькамі ...	SBM 1987

Табл. 5. Вынікі працы сэрвісу “Ідэнтыфікатар амографаў”

... ускладаннем на яго абавязка кампенсаваць іх ...	абавязку
... моманту адпазнення гэтых абставінаў ...	абставін
... самастойнага заробку (дахода), калі іншае не ...	даходу

... ГЛАВА 11. МАЁМАСНЫЕ ПРАВААДНОСІНЫ ...	МАЁМАСНЫЯ
... паходжанне дзіцяці ад меркуемага бацькі ...	мяркуемага
... з накіраваннем у напраўчую ўстанову ...	папраўчую
... на якім засведчана натарыўсам ...	натарыусам
... дагавору або паводле падставаў ...	падстаў
... для задавальнення неабходных патрэбаў ...	патрэб
... ў дакументах, якія пацвярджаюць асобу мужа і ...	пацвярджаюць

Табл. 6. Вынікі працы сэрвісу “Праверка правапісу”

Узнікалі цяжкасці таксама і з перакладам словазлучэнняў:

... в случае признания ребёнка нуждающимся в защите ...	... у выпадку прызнання дзіцяці дзіцём, якое мае патрэбу ў абароне ...
... установление личности лиц ...	... вызначэнне асабовасці асоб ...
... взыскиваемые с трудоспособного родителя ...	... якія спаганяюцца з аднаго з працаздольных бацькоў ...

Табл. 7. Асаблівасці перакладу Кодэкса аб шлюбе і сям’і чалавечымі рэсурсамі

Але ж асноўнай кропкай сутыкнення думак з’явіліся тры тэрміны (*супруги – муж і жонка – сужэнцы/сужонкі; супруг – муж – сужэнец/сужонак; супруга – жонка – сужэнка/сужонка*), з якіх былі выбраны: *сужонкі, сужонак, сужонка*.

Такім чынам, вырашэнне перакладчыцкіх задач у цяперашні час немагчыма ўявіць без камп’ютарных сродкаў, асабліва пры апрацоўцы вялікіх аб’ёмаў тэксту, і сэрвісы платформы *corpus.by* зарэкамендавалі сябе як эфектыўныя дапаможнікі рэдактара, карэктара і перакладчыка.

Пераклад юрыдычнага дамену дае магчымасць выкарыстання кодэксаў Рэспублікі Беларусь на абедзвюх дзяржаўных мовах, што становіцца адбываецца на пашырэнні міжкультурнай камунікацыі, а распрацаваная метадыка апрацоўкі вялікіх аб’ёмаў тэксту з дапамогай камп’ютарна-лінгвістычных сэрвісаў платформы *corpus.by* дазваляе вырашаць праблемы навучання перакладу студэнтаў вышэйшай школы.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Комиссаров, В.Н. Современное переводоведение : учеб. пособие / В.Н. Комиссаров. – М.: ЭТС, 2004.
2. Etalonline.by [Electronic resource]. – Mode of access: [http: // www. etalonline.by/](http://www.etalonline.by/). – Date of access: 02.12.2016.
3. Corpus.by [Electronic resource]. – Mode of access: [http: // www. corpus.by/](http://www.corpus.by/). – Date of access: 07.02.2017.
4. Гецэвіч, Ю.С. / Ю.С. Гецэвіч, С.І. Лысы. Праектаванне інтэрнэт-сервісаў для працэсараў сінтэзатара маўлення па тэксе з магчымасцю прадстаўлення бясплатных электронных паслуг насельніцтву // Развитие информатизации и государственной системы научно-технической информации (РИНТИ–2014): доклады XIII Международной конференции. – Минск: ОИПИ НАН Беларуси, 2014. – С. 265–269.

A. KAZLOUSKAJA, H. STANISLAVENKO, A. KRYVALTSEVICH,
M. MARCHYCK, A. BABKOU, I. REENTOVICH, YU. HETSEVICH
Minsk, UIIP NAS Belarus

USAGE OF COMPUTATIONAL LINGUISTIC RESOURCES OF PLATFORM *CORPUS.BY* FOR TRANSLATION OF MARRIAGE AND FAMILY CODE

Resources of computational linguistic platform *corpus.by* give a user possibility to check writing, get statistic and additional information about text symbols, spontaneous symbol sequence statistics. Also a user can find and correct mistakes in "y" and "ŷ" writing. Resources of this computational linguistic platform may be used in the course of translation for high school students, as well as for translation and proofreading of texts in different domains, for example in juridical one.